

Streszczenie rozprawy doktorskiej

pt.: *Leggibilità e comprensibilità del linguaggio medico attraverso i testi dei foglietti illustrativi
in italiano e in polacco*

(tytuł polski: *Czytelność i zrozumiałość języka medycznego na podstawie tekstów ulotek do leków
w języku włoskim i polskim*)

Leki stanowią bardzo ważną rolę w życiu człowieka, a ich poprawne użycie zależy od właściwego zrozumienia tekstów, które im towarzyszą. Do tekstów tych zaliczane są: ulotka dla pacjenta, charakterystyka produktu leczniczego oraz informacje znajdujące się na opakowaniu zewnętrznym. Wśród tych dokumentów na szczególną uwagę zasługuje ulotka dla pacjenta, bowiem zgodnie z Dyrektywą 2001/83/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 listopada 2001 r. w sprawie wspólnotowego kodeksu odnoszącego się do produktów leczniczych stosowanych u ludzi:

Ulotka dołączana do opakowania produktu leczniczego musi być sporządzona i zaprojektowana w formie jasnej i zrozumiałej, umożliwiając właściwe postępowanie osobom stosującym dany produkt leczniczy, w miarę potrzeby z pomocą osób wykonujących zawód związany z ochroną zdrowia. Ulotka dołączana do opakowania produktu leczniczego musi być czytelna w języku urzędowym lub językach Państwa Członkowskiego, w którym produkt leczniczy jest wprowadzany do obrotu. (Art 63, p. 2).

W świetle powyższej dyrektywy, jak również na podstawie własnych obserwacji oraz biorąc pod uwagę znaczenie omawianego tekstu, za cel niniejszej rozprawy obrano analizę czytelności oraz zrozumiałości języka zawartego w ulotce do leków. Zważywszy na uniwersalny charakter problematyki oraz zainteresowania autorki rozprawy, badania zostały przeprowadzone na materiale włoskim oraz polskim.

Praca doktorska podzielona została na trzy części. W pierwszej części dokonano opisu przedmiotu badań, w oparciu o istniejące definicje ulotki dla pacjenta oraz odnoszące się do niej podstawy prawne, uwzględniając podjętą w nich kwestię czytelności. W następnej kolejności zwrócono uwagę na typologie tekstów oraz akty mowy. W tym obszarze przeprowadzono próbę

przypisania poszczególnych części ulotki do klasyfikacji zaproponowanych m.in. przez Werlicha i Zmarzer. Dalszą część pierwszego rozdziału poświęcono podziałowi ulotek wchodzących w korpus niniejszej pracy na podstawie dominującego w nich stylu - komunikacyjnego bądź *notarialnego* - według klasyfikacji opisanej przez Daniele Puato (2013). W kolejnej części zajęto się tekstami specjalistycznymi. Temat został wprowadzony poprzez przedstawienie definicji oraz cech wyróżniających tego rodzaju teksty na poziomie morfosyntaktycznym i leksykalnym. Na podstawie omówionych elementów sklasyfikowano ulotki jako teksty specjalistyczne wpisujące się do grupy tekstów medycznych. Ta część rozprawy została zakończona opisem korpusu, w skład którego wchodzi 100 ulotek medycznych, pochodzących z opakowań włoskich i polskich lekarstw.

Drugi rozdział pracy poświęcono zagadnieniu czytelności. Problematyka została wprowadzona poprzez wyznaczenie różnicy między *tym co czytelne* a *tym co zrozumiałe*. Na podstawie przeprowadzonych badań w niniejszej pracy, pojęcie *czytelności* odnosi się do wartości ilościowych, natomiast *zrozumiałość* do cech jakościowych. Wobec tego, w drugiej części rozprawy, dokonano analizy czytelności przy pomocy indeksów czytelności. Wykorzystując niniejsze metody analityczne możliwe było przeprowadzenie analizy poziomu czytelności wszystkich ulotek wchodzących w skład korpusu. Zważywszy na unikalny charakter indeksów oraz ich ograniczone zastosowanie do kilku języków, do przeprowadzenia analizy tekstów ulotek w języku włoskim posłużono się indeksem *Gulpease*, podczas gdy dla języka polskiego wykorzystano indeks określony przez Walerego Pisarka. Ponadto, dla analizy czytelności obu języków zastosowano indeks zaproponowany przez Roberta Gunninga (tzw. *indeks mgły*).

W trzeciej części pracy uwagę skierowano na kwestię zrozumiałości. Problematyka została ujęta w oparciu o czynniki językowe, które mogą utrudniać lub wspomagać zrozumienie tekstu. W perspektywie czynników utrudniających zrozumienie skupiono się na *terminach specjalistycznych specyficznych*, do których zaliczono akronimy i eponimy oraz na *terminach obocznych (tecnicismi collaterali)*. W analizie terminów pierwszej grupy badanie rozpoczęto od wyznaczenia definicji poszczególnych elementów, poprzez analizę ich obecności, odpowiednio w tekstach ulotek włoskich i polskich, oraz określenie rodzajów ich realizacji. W odniesieniu do *terminów obocznych* - rozpoczęto od definicji oraz analizy terminów na poziomie morfosyntaktycznym by przejść następnie do terminów leksykalnych. Analiza tych ostatnich została oparta o spis sporządzony przez Serianniego i wzbogacony o propozycje Di Pasquale oraz Puato. Lista terminów włoskich została uzupełniona przykładami pochodzącymi z korpusu oraz dla każdego zaproponowano polski odpowiednik. Kolejnym krokiem było podjęcie dyskusji na temat zjawiska terminów obocznych w języku polskim.

W drugiej części trzeciego rozdziału skupiono się natomiast na technikach wspomagających zrozumienie tekstu. Zwrócono uwagę na pojawiające się w tekstach ulotek objaśnienia, definicje, przykłady, odniesienia do języka codziennego, synonimy oraz rozwinięcia akronimów. Analiza została przeprowadzona dla ulotek w obu badanych językach i każdy z elementów został opatrzony odpowiednimi przykładami.

W zakończeniu pracy przedstawiono wnioski zawierające analizę podjętych tematów oraz wskazano możliwe kierunki dalszych badań.